

Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Humanitas. Pedagogika, ss. 39-48

Artykuł przeglądowy

Review article

Data wpływu/Received: **16.02.2019**

Data recenzji/Accepted: **26.04.2019**

Data publikacji/Published: **10.06.2019**

Źródła finansowania publikacji: **Uniwersytet Opolski**

DOI: **10.5604/01.3001.0013.2280**

Authors' Contribution:

(A) Study Design (projekt badania)

(B) Data Collection (zbieranie danych)

(C) Statistical Analysis (analiza statystyczna)

(D) Data Interpretation (interpretacja danych)

(E) Manuscript Preparation (redagowanie opracowania)

(F) **Literature Search (badania literaturowe)**

Eugenia Karcz-Taranowicz*

PRACA DOMOWA UCZNIĄ – KONIECZNOŚĆ VERSUS ZBĘDNOŚĆ

WPROWADZENIE

Tradycja zadawania pracy domowej jest prawie tak samo odległa, jak instytucja szkoły. W starożytności praca domowa polegała głównie na nauce pamięciowej. Wynalezienie druku oraz rozwój techniki drukarskiej przyczyniły się do upowszechnienia książek i podręczników szkolnych, tym samym zaistniała możliwość zadawania uczniom pracy do domu. Na przestrzeni dziejów poglądy na rolę i wartość pracy domowej ucznia ulegały licznym zmianom, także współcześnie zagadnienie pracy domowej jest przedmiotem dyskursu społecznego.

W XX wieku praca domowa była przedmiotem eksploracji takich pedagogów, jak: J. Zborowski (1961), T. Wujek (1969), J. Kujawiński (1990), R. Więckowski (1975). Aktualnie mimo znaczenia pracy domowej zagadnienie owo pozostaje poza obszarem poznania naukowego oraz badawczego pedagogów. Częściej występuje w obrębie zainteresowań nauczycieli i metodyków. Ważność powyższej tematyki sta-

---

* ORCID: 0000-0003-2710-6166. Uniwersytet Opolski.

ła się inspiracją do głębszego zainteresowania się tematem prac domowych ucznia w polskim systemie edukacyjnym.

W celu dokonania oglądu tytułowego zagadnienia przeprowadzono badania niereaktywne tego problemu. Została w nich zastosowana metoda analizy treści. Celem badania było poznanie uwarunkowań prac domowych w kontekście ich znaczenia dla ucznia. Tego typu badania mają charakter fragmentaryczny, jednak umożliwiają poznanie podstawowych kierunków analizy powyższej problematyki w literaturze przedmiotu. Badania niereaktywne są to analizy określonych zjawisk z perspektywy, a mierniki niereaktywne mogą być zarówno jakościowe, jak i ilościowe. W poniższych analizach zastosowano mierniki jakościowe. Do metod tych badań, obok wspomnianej już analizy treści, E. Babbie (2003, s. 112) zalicza także analizę historyczno-porównawczą.

Metoda badania treści, którą posłużono się w niniejszym tekście, polega na analizie dokumentów pisanych, jak: artykuły czasopiśmiennicze, książki, wszelkiego rodzaju publikacje. Doboru próby dzieł pisanych dokonano ze względu na cel badania. Badaniami objęto wybraną grupę tekstów naukowych dotyczących problematyki zadań domowych z lat pięćdziesiątych i sześćdziesiątych XX w. oraz publikacji wydanych po 2000 roku.

PRACA DOMOWA – ZAKRESY ZNACZENIOWE I DEFINICYJNE

Pojęcie pracy domowej na przestrzeni lat było różnie definiowane i rozumiane przez pedagogów. W literaturze pedagogicznej występują różne określenia omawianej formy zajęć uczniów, jak praca domowa, nauka domowa, praca międzylekcyjna, praca lekcyjno-domowa, nauka własna. Praca domowa sprowadza się do tego, że nauczyciele zadają uczniom zadania przeznaczone do realizacji po obowiązkowych godzinach dydaktycznych, najczęściej w domu. Zadania domowe to integralna część procesu dydaktycznego (Puślecki, 2005, s. 9).

Praca domowa ucznia, zdaniem Wincentego Okonia (2007, s. 327-328), to obowiązkowa forma wykonywanych w domu zajęć szkolnych uczniów, których celem jest pogłębienie, utrwalenie i rozszerzenie wiedzy oraz wdrożenie do samodzielnego posługiwania się wiedzą, podczas zbierania informacji, rozwiązywania różnych zagadnień, opracowywania ich czy obserwacji. Według J. Zborowskiego (1955, s. 7): „praca domowa ucznia stanowi niezbędne dopełnienie pracy szkolnej. Bez tego uzupełnienia szkoła nie mogłaby zrealizować wyznaczonego programu”. Według autora „nie można rozpatrywać pracy domowej ucznia w oderwaniu od jej zasadniczego prania, nauki lekcyjnej, z którego praca ta niby odgałęzienie wyrasta, stanowiąc jego niezbędne uzupełnienie” (Zborowski, 1961, s. 18). Z kolei J. Kujawiński (1990, s. 9) proponuje termin *praca międzylekcyjna*, którego stosowanie uzasadnia następująco: „Ponieważ aktywność ucznia mająca związek z nauką powinna coraz częściej przebiegać nie tylko w domu, lecz w szerszym środowisku życia dziecka, dlatego bardziej

uzasadniona wydaje się być nazwa *praca międzylekcyjna* niż *praca domowa*". Autor posługuje się także w swych rozważaniach określeniem *praca lekcyjno-domowa*, podkreślając, że praca domowa to forma nauczania i uczenia się ściśle połączona z lekcją. Tak rozumiana może być szerokim spektrum praktycznej działalności uczniów.

Należy podkreślić, że nauka domowa oraz zadania domowe są domową formą uczenia się i nauczania. Jej istotą jest powtórzenie i utrwalenie wypracowanego materiału. Podczas zajęć szkolnych uczeń nie zawsze potrafi dokładnie przyswoić materiał, dlatego niezbędne staje się jego utrwalenie. Fundamentalną formą dydaktyczną jest lekcja i dopiero ona w połączeniu z zadaniami pracy domowej tworzy pewną całość procesu uczenia się i nauczania. Wszystkie formy pracy są zależne od siebie – dobre efekty lekcji, która została prawidłowo przeprowadzona, dają lepsze rezultaty prawidłowo wykonanej pracy domowej (Kacprzak, 2008, s. 138).

Zadaniem pracy domowej jest utrwalenie i pogłębienie wiedzy zdobytej w czasie lekcji. Mogą one przybierać różną postać. Są to prace przygotowujące do nowej tematyki lekcji, kształtujące pamięć logiczną, przygotowujące do uczestnictwa w lekcji innymi metodami, rozwijające zdolności poznawcze, kształtujące umiejętności łączenia teorii z praktyką, utrwalające opracowany materiał na lekcji, rozszerzające wiedzę zdobytą podczas lekcji (Kacprzak, 2008, s. 142). Powyższe rodzaje prac są zadawane na wszystkich poziomach edukacyjnych, będąc przedłużeniem lekcji. Praca domowa spełnia również inne zadanie – umożliwia rozwijanie indywidualnych uzdolnień oraz zainteresowań uczniów.

Dla zrozumienia znaczenia pracy domowej ucznia istotna staje się kwestia formy jej zadawania oraz sprawdzania. Przy zadawaniu pracy domowej nauczyciel zobligowany jest do wytlumaczenia jej celu i udzielenia instrukcji do wykonania. Praca domowa spełnia bowiem swoje cele tylko wówczas, gdy nie przekracza możliwości uczniów, łączy się z pracą lekcyjną, jest właściwie zadana, uczeń wykonuje ją samodzielnie, nauczyciel systematycznie kontroluje i ocenia pracę, a po wykonaniu pracy uczeń zostaje poinformowany o błędach, jakie popełnił (Kacprzak, 2008, s. 144). Jednakże, jak wskazuje praktyka szkolna, nauczyciele przy zadawaniu prac domowych popełniają zasadnicze błędy. Najczęściej wskazuje się na jednostronność (brak zróżnicowania pracy domowej), niewłaściwe sformułowanie tematu, niedostosowanie prac do poziomu ucznia, brak związku pracy domowej z tematem lekcji oraz zbyt częste jej zadawanie.

Ważne jest zwłaszcza, aby praca domowa została starannie sprawdzona, poprawiona oraz oceniona przez nauczyciela (Kowalewski, 2016, s. 21). Kontrola pracy domowej ucznia ma znaczenie dydaktyczno-wychowawcze. Poprzez taką kontrolę uczeń zostaje wdrożony do starannego i systematycznego jej odrabiania. Zaniedbywanie kontroli zadań domowych powoduje u uczniów lekceważenie obowiązków szkolnych, niestaranne odrabianie prac domowych czy nieregularne ich odrabianie. Władysław Puślecki (2005, s. 25) wyróżnia kilka sposobów sprawdzania pracy domowej, jak: pobieżne sprawdzanie wykonanych prac, sprawdzanie techniki czytania tekstu ćwiczonego w domu, wybiórcze sprawdzanie prac domowych, odpytywanie,

wzajemne sprawdzanie prac domowych przez uczniów. Formy zadawania i sprawdzania prac domowych mają fundamentalne znaczenie w motywowaniu uczniów do nauki i odrabiania zadań domowych.

MOTYWACJA UCZNIÓW DO NAUKI I ODRABIANIA PRAC DOMOWYCH

Motywacja do nauki to przede wszystkim intelektualne zaangażowanie ucznia w czynność uczenia się. Pojęcie motywacji jest stosowane w wielu dziedzinach i ma wiele znaczeń. W psychologii oznacza „ogół czynników dynamicznych, mających decydujący wpływ na postępowanie jednostki” (Sillamy, 1994, s. 161). Motywacja jest konstruktem teoretycznym, ponieważ tłumaczy to wywołanie zachowania, ukierunkowania go i trwania, przede wszystkim nastawionego na cel. Motywacja w odniesieniu do nauki szkolnej jest stosowana do wyjaśnienia, w jakim stopniu uczniowie poświęcają uwagę i wysiłek na podjęte różne zamysły pożądane przez wychowawców. Motywacja to przede wszystkim subiektywne doznania ucznia, a zwłaszcza jego chęci i zaangażowanie się w lekcje oraz czynności uczenia się (Brophy, 2002, s. 17).

Motywacja jest zachowaniem ukierunkowanym na określony cel. Jest to zaangażowanie ucznia, jego aktywność, wysiłek, spontaniczność, subiektywne doznania czy energia działania. Istotne jest, aby działania uczniów wynikały przede wszystkim z ich postawy badawczej, ciekawości, potrzeb odkrywania nowych nieznanych aspektów. To wszystko składa się na motywację wewnętrzną, czyli autodeterminację, która jest bardzo twórcza, ale również jest swobodnym i osobistym wyborem (Strycharska-Gać, 2005, s. 46).

Motywy uczenia się zmieniają wraz z wiekiem dzieci. Na kolejnych etapach edukacyjnych uczniowie sami selekcionują przedmioty na podstawie ich przydatności z punktu widzenia przyszłej szkoły i zawodu. Preferencje, poziom energii i wytrwałość zależą przede wszystkim od motywów do nauki. Bardzo często uczniowie uczą się tylko i wyłącznie dla natychmiastowego zysku i przestają się starać, gdy zostają pozbawieni nagród. Niektórzy uczniowie traktują naukę jako zawody, w których tylko zwycięzca dostaje wszystko, a motywuje ich tylko szansa na zdobycie przewagi nad kolegami. Innych uczniów inspirują zadania wymagające kreatywności oraz wyrażania siebie (Covington, Teel, 2004, s. 10). Motywacja do uczenia się jest przede wszystkim reakcją poznawczą, która składa się z nadawania znaczeń wiadomościom, które odnoszą się do wiedzy uprzednio zdobytej oraz doskonalenia umiejętności.

Motywowanie uczniów do nauki jest atrybutem pracy nauczycieli i powinnością rodziców (Janukowicz, 2016). Dobry nauczyciel wspomaga rozwój ucznia, dzięki czemu podtrzymuje zapał poznawczy dzieci i młodzieży, a to pobudza do samodzielnego myślenia i działania. Również rola rodziców w zakresie wdrażania dziecka do pracy nad nauką nabiera szczególnego znaczenia. Dziecko uczy się samokontroli, samooceny oraz wyrażania emocji i uczuć koniecznych w codziennej egzystencji człon-

ka określonej społeczności. To rodzice sprawują pieczę nad dzieckiem i samodzielnie lub wraz z nim ustalają sposób jego nauki własnej w domu. Ich rolą jest również pobudzanie, aktywizowanie i rozwijanie działalności poznawczej uczniów, wspieranie w podejmowaniu działań twórczych, rozwijanie kreatywności oraz zaznajamianie z pożądanym społecznie systemem wartości (Adamek, 2000, s. 167).

Na postawy wobec prac domowych u uczniów ma wpływ wiele czynników. Między innymi to wyobrażenia o zadaniach, wiedza, jaką posiada uczący się, oraz motywacja, która przede wszystkim nadaje kierunek jego działaniom. A. Paszkiewicz (2012, s. 28) wśród czynników motywujących uczniów do odrabiania prac domowych wymienia między innymi chęć osiągnięcia sukcesu, obawy przed negatywną oceną, zainteresowanie tematyką prac. Najlepszym pozytywnym motywem odrabiania prac winno być przede wszystkim pragnienie utrwalenia, pogłębienia czy zdobycia wiedzy. Czynniki zewnętrzne występujące w otoczeniu ucznia lub w jego osobie mogą zakłócać koncentrację podczas odrabiania pracy domowej. Należą do nich między innymi: zbyt duża ilość zadawanych prac, niedostosowanie pracy domowej do zainteresowań ucznia, brak kontrolowania prac domowych, brak sprzyjającej atmosfery uczenia się. Występują również czynniki wewnętrzne zakłócające efektywność pracy domowej, jak lęk przed niepowodzeniem, brak wiary we własne możliwości czy zaburzenia koncentracji (Parczewska, 2008, s. 19). Motywacja uczniów do nauki i odrabiania prac domowych nierozzerwalnie łączy się ilością ich zadawania oraz czasem, jaki uczeń poświęca w domu na naukę. Bardzo często nauczyciele, zadając prace domowe, powodują zacieranie się granic pomiędzy czasem poświęconym na pracę a czasem wolnym, w którym uczeń powinien się bawić, odpoczywać czy rozwijać własne pasje.

OBCIĄŻENIE UCZNIÓW ZADANIAMI DOMOWYMI

Przeciążenie uczniów jest to stan obciążenia dzieci i młodzieży pracą lekcyjno-szkolną i domową przekraczający ustalone przez higienę szkolną normy. Zbyt duży nadmiar wymagań szkoły nad możliwościami uczniów prowadzi do wielu niepożądanych konsekwencji, przede wszystkim dydaktycznych, ale też wychowawczych i zdrowotnych. Przeciążenie utożsamia się z nadmiarem obowiązków i obciążeń dzieci i młodzieży pracą domową, czyli oznacza to przekraczanie norm czasu, który został przewidziany na taką pracę przez higienistów oraz dydaktyków (Okoń, 2007, s. 335-336). Zbyt duża ilość zadań domowych powoduje obciążenie ucznia pracą domową, co prowadzi do zminimalizowania ilości czasu wolnego. Praktyka wykazuje, że codzienne zadania domowe uczniowie traktują w kategoriach uciążliwego obowiązku, a świadomość pozytywnych skutków i korzyści wynikających z własnej pracy jest niewielka (Dudzińska, 2003, s. 37).

Praca ucznia w domu to nie tylko wykonywanie zadań domowych, ale także nauka. Dzieci i młodzież muszą przygotować się w domu do sprawdzianów, kartkówek; to również nadrabianie zaległości spowodowanych nieobecnością w szkole, a także

korepetycje. Zadania domowe zadawane są niemalże codziennie, a dni, kiedy tej pracy nie ma, są nieliczne. Problem prac domowych dotyczy szczególnie uczniów szkoły podstawowej, a zwłaszcza klas I-III. Badania A. Koniecznej (2011, s. 45-59) w tym zakresie pokazały, że w klasie „0” średnia czasu wykonywania zadań wynosiła 34 minuty, w klasie I – 75 minut, w klasie II – 89 minut, a w klasie III było to już aż 97,5 minuty. W tym czasie dzieci wykonywały zadania głównie w zeszytach ćwiczeń z zakresu edukacji polonistycznej oraz matematycznej. Pokolorowanie ilustracji było rzadkością. Czas ten był przeznaczony na naukę wiersza na pamięć, ale też na naukę czytania. Warto zauważyć, że wykonanie jednego zadania zajmowało uczniom około 12 minut. W klasach IV-VI uczniowie przeznaczają na tę czynność około 72-79 minut. Przygotowanie do sprawdzianu zajmuje około 95 minut, a do kartkówki 55-57 minut, a żeby nauczyć się na odpowiedź ustną około 46-52 minut.

Analiza międzynarodowego badania PISA (*Programme for International Student Assessment*) pokazuje, że polscy 15-latkowie poświęcają pracy w domu znacznie więcej czasu niż ich rówieśnicy w większości krajów OECD. Jedynie w Estonii, Irlandii i Włoszech pracują oni w domu dłużej. „Średnio w OECD uczniowie przeznaczają na samodzielną pracę w domu nieco mniej niż 5 godzin tygodniowo, podczas gdy w Polsce ta średnia wynosi blisko 7. Warto zauważyć znaczne różnice między pozostałymi krajami. Na przykład w Finlandii jest to mniej niż 3 godziny, a w Estonii prawie 7. Badanie PISA 2012 wykazało, że uczniowie w tych krajach osiągnęli wysokie wyniki z matematyki, podobnie jak 15-latkowie w Polsce, Niemczech, Belgii, Kanadzie i Holandii. Jednak we wszystkich tych krajach, oprócz Estonii, uczniowie odrabiają mniej prac domowych niż w Polsce” (Jakubowski, Wiśniewski, 2017, s. 1).

Z badań szkolnych uwarunkowań efektywności kształcenia przeprowadzonych w latach 2010-2014 przez Instytut Badań Edukacyjnych wynika, że dla 97 procent nauczycieli w Polsce prace domowe są koniecznym składnikiem procesu edukacyjnego. Niemal wszyscy nauczyciele wskazywali, że głównym celem prac domowych jest między innymi nauka systematyczności i odpowiedzialności oraz utrwalenie materiału. Nieco mniej niż połowa badanych sygnalizowała, że celem zadań domowych jest też przerabianie materiału, na który nie starczyło czasu podczas lekcji.

„Zdecydowana większość nauczycieli szkół podstawowych szacowała czas odrabiania lekcji na nie więcej niż pół godziny dziennie. Aż 61% matematyków oraz 54% polonistów stwierdziło, że potrzeba na to pół godziny. Jedna czwarta wskazywała, że prace domowe to tylko kilkanaście minut dziennie (25% polonistów i 28% matematyków). Co piąty polonista i co dziesiąty matematyk uważa, że uczeń musi poświęcić pracy około godziny dziennie lub więcej”. Opinie uczniów były zdecydowanie odmienne od nauczycieli. „Co czwarty uczeń twierdził, że poświęca na pracę domową około godziny dziennie. Łącznie 1/3 uczniów przeznaczała na zadania domowe godzinę lub więcej dziennie (dotyczy to zarówno matematyki, jak i polskiego)” (Jakubowski, Wiśniewski, 2017, s. 2). Wyniki badań dla szkół średnich potwierdzają pozytywną zależność między liczbą godzin spędzonych na samodzielnej pracy ucznia w domu a jego osiągnięciami.

Wyniki powyższych badań wskazują, że opinie uczniów i nauczycieli dotyczące czasu przeznaczanego na prace domowe są zróżnicowane. Dla uczniów szkół podstawowych prace domowe nie przynoszą spodziewanych korzyści w postaci poprawy efektów nauczania w kluczowych przedmiotach. Z kolei dla starszych uczniów prace domowe przynoszą efekty w postaci lepszych wyników w nauce.

Argumentów za zadawaniem prac domowych jest wiele. W opinii zwolenników prac domowych ich zadawanie może służyć utrwalaniu nabytej wiedzy, lepszemu zrozumieniu materiału, kształtowaniu umiejętności krytycznego myślenia i przetwarzania informacji, wyrobieniu nawyku i umiejętności uczenia się, a także samodyscypliny i lepszej organizacji czasu. Wskazuje się również na możliwą większą niezależność w rozwiązywaniu problemów, przygotowanie do pracy zawodowej, wyrabianie poczucia odpowiedzialności i umiejętności zarządzania zadaniami oraz rozwijania uczniowskiej motywacji (Dolata i in., 2015, s. 96).

Przeciwnicy prac domowych podnoszą, że ich zadawanie niesie ze sobą niedoceniane zagrożenia, takie jak utrata zainteresowania nauką, zmęczenie, ograniczenie czasu, który mógłby zostać przeznaczony na inne, bardziej korzystne z punktu widzenia dziecka, aktywności pozaszkolne, rozwijanie własnych zainteresowań czy spotkania z rodziną i przyjaciółmi (Dolata i in., 2015, s. 97).

PODSUMOWANIE

Prace domowe mają istotne znaczenie na każdym szczeblu edukacji. Znacząco wspierają rozwój intelektualny, moralny i emocjonalny uczniów. Prace domowe to nie tylko utrwalenie, poszerzenie wiadomości, które uczniom zostały przekazane w trakcie lekcji, ale również możliwość samodzielnego opracowania wybranych zagadnień, przeczytanie niezbędnych do lekcji informacji czy wykonanie pomocy naukowych. Dlatego w sposób znaczący wdrażają ucznia do samokształcenia, ucząc samodzielnego myślenia i wykorzystywania wiedzy, którą nabył podczas zajęć szkolnych.

Duński pedagog Jesper Juul (2014, s. 48-50) podkreśla, że współczesna młodzież żyje pod nadmierną presją szkoły, co rodzi wiele konfliktów i napięć we wzajemnych relacjach. Wnioskując z badań, twierdzi, że zadania domowe są kontrproduktywne i hamują postęp w nauce, zamiast rozwijać. Także psychologowie Harris Cooper i Alfie Kohn w swoich badaniach prezentują podobne wnioski (za: Stańczyk, 2014, s. 52-54). Twierdzą, że praca domowa w jakiegokolwiek ilości i formie nie potwierdza jednoznacznie pozytywnego wpływu na wyniki w nauce. Dlatego też według tych badaczy praca domowa jest niepotrzebna, a nawet szkodliwa. Ze względu na swój przymusowy charakter praca domowa negatywnie wpływa na motywację ucznia do nauki w domu, ale również w szkole.

W polskim systemie edukacyjnym brak jest spójnej polityki odnośnie prac domowych i uczniowie są nimi obciążeni w bardzo różny sposób. Bardzo często jest to zależne od zasad przyjętych w danej szkole lub od nauczyciela. Warto zatem zastano-

wić się nad rozwiązaniem, w którym nauczyciel miałby możliwość zadawania prac domowych, ale tylko wtedy, kiedy uzna to za rzeczywiście niezbędne. Może wtedy zadania domowe staną się dla uczniów bardziej dostosowane do ich potrzeb, a tym samym chętniej będą przez nich odrabiane. Przeświadczenie o potrzebie zadawania prac domowych jest silnie ugruntowane w przekonaniach nauczycieli oraz w tradycji polskiego systemu edukacji. Problem odstąpienia od nadmiernego obciążenia uczniów pracami domowymi wymaga więc głębokiej zmiany w świadomości pedagogów, połączonej z wysiłkami na rzecz tworzenia otoczenia szkolnego (Augustyniak, 2016, s. 45) sprzyjającego dziecku i jego potrzebom.

BIBLIOGRAFIA

- Adamek, I. (2000). *Podstawy edukacji wczesnoszkolnej*. Kraków.
- Augustyniak, E. (2016). Dziecko w kulturze szkoły. *Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Humanitas. Pedagogika*, 12.
- Bednarska, N. (2015). Praca domowa uczniów. *Ruch Pedagogiczny*, 4.
- Brophy, J. (2002). *Motywowanie uczniów do nauki*. Warszawa.
- Covington, M.V., Teel, K.M. (2004). *Motywacja do nauki*. Gdańsk.
- Depta, R. (1998). Wyobrażenia uczniów o pracach domowych i motywy ich odrabiania. *Ruch Pedagogiczny*, 1-2.
- Dolata, R., Grygiel, P., Jankowska, D., Jarnutowska, E., Jasińska-Maciążek, A., Karwowski, M., Modzelewski, M., Pisarek, J. (2015). *Szkolne pytania. Wyniki badań nad efektywnością nauczania w klasach IV-VI*. Warszawa.
- Dudzińska, B. (2003). Praca domowa w procesie edukacji. *Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze*, 10.
- Goetz, M. (2015). Motywowanie uczniów do nauki – jak to robić skutecznie?. *Polonistyka*, 4.
- Jakubowski, J., Wiśniewski, M. (2017). Zadawać czy nie? Prace domowe w świetle badań. *Policy Note*, 3.
- Janukowicz, M. (2016). Determinanty efektywności pracy domowej ucznia. *Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Pedagogika*, XXV, 2.
- Juul, J. (2014). *Kryzys szkoły. Co możemy zrobić dla uczniów, nauczycieli i rodziców?*. Podkowa Leśna.
- Kacprzak, L. (2008). *Zadania pracy domowej jako uczenie się w wielostronnym kształceniu ucznia*. Piła.
- Kołodziej, A., Niesporek-Szamburska, B. (2009). *Konteksty i uwarunkowania zadań domowych*. Kielce.

- Konieczna, A. (2010). Praca domowa ucznia – sposoby zadawania i kontrolowania pracy domowej a udział rodziców w jej odrabianiu. *Kwartalnik Pedagogiczny*, 4.
- Konieczna, A. (2011). Czas przeznaczony na naukę w domu – w opinii nauczycieli, uczniów i rodziców. *Ruch Pedagogiczny*, 5-6.
- Kowalewski, M. (2016). Ocenianie uczniów we współczesnej i przyszłej praktyce edukacyjnej szkoły – szanse, zagrożenia, perspektywy. *Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Humanitas. Pedagogika*, 12.
- Kowolik, P. (2006). Praca domowa w procesie nauczania – uczenia się uczniów klas początkowych: rekonesans badawczy. *Nauczyciel i Szkoła*, 3-4.
- Kujawiński, J. (1990). *Doskonalenie pracy lekcyjno-domowej w klasach początkowych*. Warszawa.
- Niemierko, B. (2014). Uczeń odrabia pracę domową. *Nowa Szkoła*, 2.
- Okoń, W. (2007). *Nowy słownik pedagogiczny*. Warszawa.
- Parczewska, T. (2008). Praca domowa. *Życie Szkoły*, 8.
- Paszkiewicz, A. (2012). Motywowanie ucznia do nauki. *Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze*, 4.
- Puślecki, W. (2005). *Praca domowa najmłodszych uczniów*. Kraków.
- Sillamy, N. (1994). *Słownik psychologii*. Katowice.
- Stańczyk, M. (2014). Spór o pracę domową. *Dyrektor Szkoły*, 9.
- Strycharska-Gać, B. (2005). Lekcja twórczej krytyki i motywowania uczniów. *Nowa Szkoła*, 2.
- Więckowski, R. (1975). *Nauczanie zróżnicowane*. Warszawa.
- Wujek, T. (1969). *Praca domowa i czynny wypoczynek ucznia*. Warszawa.
- Zborowski, J. (1955). *Praca domowa ucznia szkoły podstawowej*. Warszawa.
- Zborowski, J. (1961). *Proces nauki domowej ucznia*. Warszawa.

PRACA DOMOWA UCZNIA – KONIECZNOŚĆ VERSUS ZBĘDNOŚĆ

Słowa kluczowe: praca domowa, nauczyciel, uczeń

Streszczenie: Praca domowa ucznia stanowi integralną część procesu dydaktyczno-wychowawczego. Dopiero w połączeniu z pracą domową lekcja szkolna tworzy pełną jednostkę procesu nauczania. Pogląd na rolę i wartość domowej pracy ucznia ulegał na przestrzeni dziejów nauczania szkolnego licznym zmianom. Aktualnie kwestia prac domowych jest szeroko dyskutowana, zarówno przez rodziców, jak i nauczycieli. Niektóre szkoły całkowicie z nich rezygnują, a inne ich bronią jako ważnego narzędzia edukacyjnego. Celem artykułu jest wyeksponowanie elementów potwierdzających konieczność pozostawienia prac domowych jako obowiązujących w procesie kształcenia oraz wskazanie czynników negujących potrzebę dalszego ich istnienia.

SCHOOLCHILD'S HOMEWORK – NECESSITY VERSUS SUPERFLUOUSNESS

Keywords: home assignment, teacher, schoolchild

Abstract: The schoolchild's homework makes an integral part of the didactic-rearing process. It is only in connection with home assignment that a lesson forms a full unit of the teaching process. The view on the role and value of homework has undergone numerous changes throughout the history of school education. At the moment, the question of home assignments is widely discussed by both parents and teachers. Some schools resign from setting them, while others defend them as an important educational tool. The aim of the article is to expose elements which confirm the necessity of retaining homework as binding in the process of teaching, as well as to point to factors that negate the need for its maintenance.